Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto **29.4.2024**

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle (KAA 1/2024 vp)

Kansalaisaloite: varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoitus ja suhdelukujen toteutuminen

Sivistysvaliokunnan käsiteltävänä olevan kansalaisaloitteen tarkoituksena on muuttaa varhaiskasvatuslakia niin, että henkilöstön suhdelukutarkastelu muutettaisiin päiväkotikohtaisesta ryhmäkohtaiseen ja tarkasteltaisiin muutoinkin päiväkotien henkilöstömitoituksia.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) pitää kansalaisaloitteen aihetta tärkeänä, koska riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö on keskeinen varhaiskasvatuksen laatutekijä. MLL korostaa varhaiskasvatuslain toimeenpanossa riittävien resurssien osoittamista varhaiskasvatukseen, jotta laissa asetetut varhaiskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua. Kuten OAJ ja Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto lausunnoissaan toteavat, riittävä henkilöstö lapsiryhmissä olisi jo nykyisellä lainsäädännöllä mahdollista, jos kunnat ja yksityiset palveluntuottajat toteuttaisivat henkilöstömitoitusta lainsäätäjän tahtotilan ja aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Koulutuksen kansallinen arviointikeskus (Karvi) on laatinut varhaiskasvatuksen laatukriteerit, jotka perustuvat tutkimustietoon ja eurooppalaiseen laatua koskevaan termistöön. Henkilöstön työaikarakenteet, lapsiryhmien rakenne ja koko kuuluvat näihin laatutekijöihin.

Varhaiskasvatuslaissa on säädetty henkilöstön ja lasten suhdeluvuista, joista poikkeaminen on tilapäisesti mahdollista. Käytännössä varhaiskasvatuksen monimuotoinen arki on johtanut aloitteessa esitetyllä tavalla siihen, että näistä suhdeluvuista poiketaan monin paikoin säännöllisesti ja suhdeluku toteutuu vain osan aikaa päivästä. Tämä ei edistä turvallista eikä pedagogisesti laadukasta toimintaa eikä silloin vastaa lain tarkoittamaa tilannetta.

Varhaiskasvatukseen osallistumista voidaan edistää turvaamalla varhaiskasvatuksen laatu. Tässä riittävä henkilöstön mitoitus on keskeisessä roolissa. Karvin mukaan vanhemmille varhaiskasvatuksen laatu näyttäytyy erityisesti turvallisina ja pysyvinä vuorovaikutussuhteina pienissä ryhmissä. Tällöin heikennykset esimerkiksi henkilöstömitoituksiin, henkilöstön määrää sääteleviin suhdelukuihin tai lapsiryhmien kokoihin rapauttaisivat vanhempien käsitystä varhaiskasvatuksen soveltuvuudesta omalle lapselleen. Karvi korostaa varhaiskasvatuksen laadun toteuttamisessa myös sellaisten rakenteiden ja systemaattisten prosessien varmistamista, jotka tukevat lapsen yksilöllisiä tarpeita, huoltajien osallisuuden toteutumista ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä varhaiskasvatuksen arjessa (Janniina Vlasov, Tuomas Sarkkinen ja Sivi Harkoma: Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen vaatii kestäviä poliittisia päätöksiä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) 2024).

MLL kannattaa, että varhaiskasvatusasetuksen 1 §:n 2 momentin mukaisesta osapäiväisiä kolme vuotta täyttäneitä lapsia koskevasta suhdeluvusta 1:13 luovutaan. Kaikilla kolme vuotta täyttäneillä tulee olla sama suhdeluku 1:7 riippumatta siitä, kuinka monta tuntia päivässä lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen.

MLL yhtyy OAJ:n ja Varhaiskasvatuksen Opettajien Liiton huoleen siitä, että päiväkotien ryhmäkoostumusta luonnehtii erityisesti suurissa kaupungeissa jatkuva muutos ja keskeytys. Kaksi lapsiryhmää saattavat toimia samassa ryhmätilassa siten, että ryhmät vuorottelevat päivän ajan yhdelle lapsiryhmälle tarkoitetussa lapsiryhmätilassa. Porrastus heikentää mahdollisuuksia pitkäkestoiseen toimintaan, esimerkiksi leikin toteutumiseen ja lisää kiireen tuntua lasten varhaiskasvatuspäivässä. Tämä on ongelmallista erityisesti niiden lasten osalta, jotka tarvitsevat rauhallista ja tuttua ympäristöä, joka luo emotionaalista turvallisuutta. Lapsiryhmässä, jossa on tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia lapsia, lapsiryhmän lapsimäärää tulee pienentää tai ryhmään lisätä kasvatus-, opetus- ja hoitohenkilöstöä.

MLL pitää tärkeänä, että varhaiskasvatusalan koulutusmäärät pidetään sellaisena, että varhaiskasvatuslakiin kirjatun henkilöstön saatavuus turvataan.

MLL yhtyy OAJ:n ja Varhaiskasvatuksen Opettajien Liiton ehdotukseen, että laaditaan laaja ja kattava selvitys siitä, miten henkilöstömitoitus päiväkotien lapsiryhmissä toteutuu ja tämän perusteella laaditaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset ja viranomaisohjeistukset varhaiskasvatukseen.

Helsingissä 29.4.2024

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa, pääsihteeri

Esa Iivonen, vaikuttamistyön johtaja Kirsi Pollari, erityisasiantuntija